

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová
Datum vytvoření: 05.01. 2013
Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_06_CJL_L

Ročník: II.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Česká literatura ve 2. polovině 19. století

Téma: Karel Havlíček Borovský

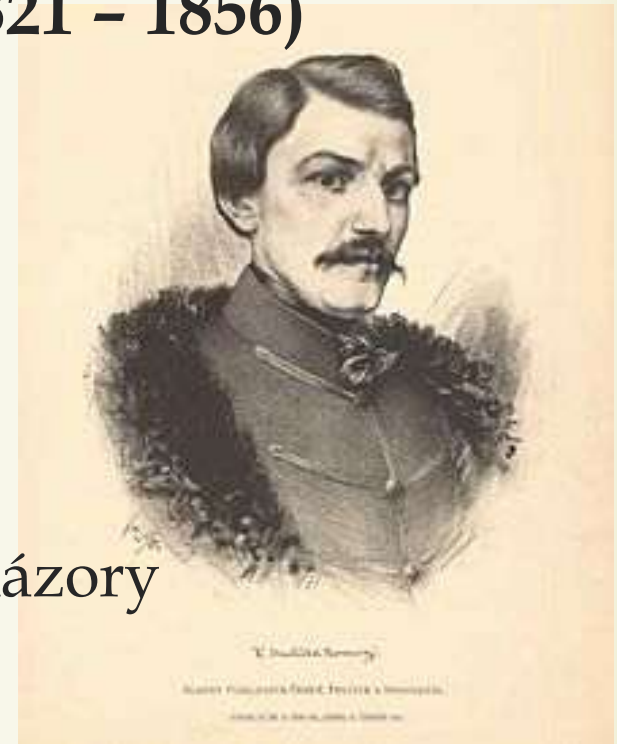
Metodický list/anotace:

Žáci se seznámí s životem a tvorbou Borovského, pracují samostatně s ukázkami; list slouží zároveň pro žáky 4. ročníku jako opakování k ústní části maturitní zkoušky.

Počátky realismu v české literatuře

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ (1821 - 1856)

- ☞ vlastním jménem Karel Havlíček
- ☞ narozen v Borové u Příbyslavi
- ☞ novinář, básník, politik
- ☞ obžalován a vězněn za své politické názory
- ☞ internace v Brixenu
- ☞ tvůrce politické satiry a epigramů

Obr. 1

TVORBA

- œ Obrazy z Rus (1843 – 1846)
- œ Tyrolské elegie (1851)
- œ Král Lávra (1854)
- œ Křest svatého Vladimíra (1855)
- œ Epigramy (1845)
- œ literární kritika a žurnalistika

UKÁZKY Z BOROVSKEHO EPIGRAMŮ:

„Epigramy jsou malinké nádobky, do kterých vztek svůj nalívám, aby mi srdce nežral.“

ČESKÁ MODLIDBA

„Svatý Jene z Nepomuku,
drž nad nám svoji ruku,
ať nám Bůh dá, co dal tobě,
by náš jazyk neshnil v hrobě!“ (1)

VERBA DOCENT, EXEMPLA TRAHUNT

„„Co sám nerad, nečiň jinému!“
žáku pravil kantor kdesi,
třepaje ho za pačesy.“ (2)

- ❧ Vysvětlete pojem epigram a proč je Havlíček vytváří?
- ❧ *(krátká, satirická útočná báseň, chce v nich vyslovit svoji nespokojenost a kritiku stávající společenské situace, a tak zmírnit svůj vztek)*
- ❧ Koho anebo co ve svých epigramech kritizuje? Uveďte příklady z ukázek.
- ❧ *(autor jednotlivé oddíly věnoval např. králi, múzám, světu, církvi; sv. Jan Nepomucký byl mučedník ze 14. století, svržen do Vltavy, patronem Čech – nesmí dopustit zánik národa; 2. epigram – slova hýbou, příklady táhnou – ironie – něco se říká a něco jiného dělá)*
- ❧ Všimněte si, jak se verše rýmují. Jaký rým je užitý např. v 1. ukázce? Jaké znáte další druhy rýmu?
- ❧ *(rým -aabb – rým sdružený, další např. střídavý – abab, obkročný – abba, postupný – abc/abc, přerývaný – abcb)*
- ❧ Znáte ještě další Borovského epigramy?
- ❧ Co je to ironie a sarkasmus?
- ❧ *(výsměch, kousavá ironie)*

TYROLSKÉ ELEGIE (1852 -1855)

„Sviť, měsíčku, polehoučku
skrz ten hustý mrak,
jakkak se ti Brixen líbí? –
Neškared' se tak!

II

Jsemť já z kraje muzikantů,
na pozoun jsem hrál,
a ten pořád ty vídeňské pány
ze sna burcoval.

III

Bach mi píše jako doktor,
že mi nesvědčí
v Čechách zdraví, že prej potřebuju
změnu povětrí.“(3)

- ❧ **Co je to elegie? Proč Borovský takto nazval svoji skladbu? Co znamená přívlastek „tyrolské“?**
- ❧ *(elegie – žalozpěv, skladba o smutném loučení s rodinou a vlastí; napsáno v Brixenu, v Tyrolských Alpách, kam byl za své politické názory deportován)*
- ❧ **Jakými verši skladba začíná? S kým autor promlouvá?**
- ❧ *(tyto verše připomínají lidovou píseň, která vyprávěla o nešťastné lásce – zde nešťastný osud Havlíčka; autor promlouvá s měsícem, stěžuje si mu, co se mu přihodilo, tento motiv se v básni opakuje)*
- ❧ **Co bylo příčinou Havlíčkovy deportace? Vyhledejte v ukázce.**
- ❧ *(nelíbil se vládě, vystupoval proti ní – na pozoun jsem hrál, burcoval ze sna vídeňskou vládu; Vídeň byla sídelní město císaře Rakousko-Uherské monarchie)*
- ❧ **Kdo to byl Bach a co znamenal „bachovský absolutismus“?**
- ❧ *(kritizoval ministerského předsedu Alexandra Bacha – cenzura, neomezená nadvláda)*
- ❧ **Vyhledejte v ukázce příklady ironie a satiry.**
- ❧ *(Bach mi píše jako doktor, nesvědčí mi tady prostředí, potřebuju změnu)*
- ❧ **Pohovořte o tom, jak na vás zapůsobila četba této satirické skladby, co jste se dozvěděli o osudu Havlíčka? Proč se stal pro lidi symbolem vlastenectví?**
- ❧ *(otevřená otázka; vystupoval proti nenáviděné zpátečnické vládě, politickému systému, chtěl promlouvat za obyčejné české lidi, Němcová při jeho pohřbu položila na rakev trnovou korunu jako symbol utrpení)*

Přečtěte si následující ukázkou z Havlíčkova dopisu a také na základě vlastních znalostí o Havlíčkovi se pokuste vyprávět o jeho zatčení, cestě do Brixenu a pobytu v Tyrolských Alpách.

(otevřená otázka)

Karel Havlíček Borovský Fr. Palackému

23. prosince 1851 z Brixenu

„Nevím, ráčíte-li již odjinud vědět nejnovější můj osud, ale jsem vypovězen z Čech do Tyrol. Včera jsem byl převezen od policie do tohoto tichého údolíčka alpejského.

Příhody mé na cestě nebudu popisovat, ačkoli byly dosti znamenité: přihodilo se mi mezi jiným v Alpách, že se nám koně splášili, že ostatní z kočáru vyskákali a já sám (ani kočí ne) na kočáře zůstal a čtyřmi koňmi cvalem do své deportace ujížděl, až se mi poštěstilo opratí se zmocniti a koně zastaviti. To všechno hodlám časem svým humoristicky popsati, neboť ráčíte pozorovat, že ani zde jsem neztratil dobrou mysl a především své staré myšlení.“ (4)

Citace, zdroje a literatura

- ❧ Obr.1: VILÍMEK, Jan. *Soubor:Jan Vilímek - Karel Havlíček Borovský.jpg - Wikipedie* [online]. [cit. 1.5.2013]. Dostupný na WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Karel_Havl%C3%AD%C4%8Dek_Borovsk%C3%BD.jpg
- ❧ MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury 1*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.
- ❧ (4) HOFFMANN, Bohuslav; SRTYALOVÁ, Jaroslava. *Literatura pro II. ročník SŠ, Pracovní antologie textů*. Praha: SPN, n. p., 1985.
- ❧ (1)(2)(3) SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 2. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2001, ISBN 80-7235-162-1.
- ❧ Vlastní archiv autora